

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ

РІШЕННЯ

17 грудня 2020 р.

Київ

№ 786-р

Про результати розгляду
справи про державну допомогу

За результатами розгляду повідомлення про нову державну допомогу Пенсійного фонду України, яке надійшло на Портал державної допомоги за реєстраційним номером у базі даних 30004 (вх. № 239-ПДД/1 від 12.03.2020), розпорядженням державного уповноваженого Антимонопольного комітету України від 30.06.2020 № 02/182-р розпочато розгляд справи № 500-26.15/54-20-ДД про державну допомогу для проведення поглибленого аналізу допустимості державної допомоги для конкуренції (далі – Справа).

Антимонопольний комітет України (далі – Комітет), розглянувши матеріали справи № 500-26.15/54-20-ДД про державну допомогу та подання з попередніми висновками від 02.12.2020 № 500-26.15/54-20-ДД/564-спр,

ВСТАНОВИВ:

1. ПОРЯДОК ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО ПІДТРИМКУ

- (1) Відповідно до частини першої статті 12 Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» (далі – Закон) у разі отримання під час проведення моніторингу чинної державної допомоги або з будь-яких джерел інформації про незаконну державну допомогу Уповноважений орган проводить перевірку такої інформації з метою забезпечення дотримання вимог цього Закону.
- (2) В рамках моніторингу державної допомоги Комітет листом від 06.11.2019 № 500-29/01-14372 звернувся до Пенсійного фонду України з вимогою подати повідомлення до Комітету у відповідності до Порядку подання та оформлення повідомлення про нову державну допомогу та про внесення змін до умов чинної державної допомоги, затвердженого розпорядженням Антимонопольного комітету України від 04.03.2016 № 2-рп та зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 04.04.2016 за № 501/28631, зі змінами, затвердженими розпорядженням Антимонопольного комітету України від 13.09.2018 № 18-рп, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 27.11.2018 за № 1337/32789 (далі – Порядок 2-рп), щодо надання державної допомоги акціонерному товариству «Укрпошта» за надання послуг, пов'язаних з виплатою та доставкою пенсій і грошової допомоги населенню.
- (3) Листом від 18.12.2019 № 2800-0402-5/38317 Пенсійний фонд України повідомив Комітет, що повідомлення про надання державної допомоги акціонерному товариству «Укрпошта» не подавалося, оскільки відшкодування витрат акціонерному товариству «Укрпошта» за надання послуг, пов'язаних з виплатою та доставкою пенсій і грошової

допомоги населенню, не може загрожувати спотворенню економічної конкуренції та не створює переваг для виробництва окремих видів товарів чи провадження окремих видів господарської діяльності.

- (4) Комітет листом від 28.01.2020 № 500-29/01-1404 звернувся до Міністерства соціальної політики України щодо забезпечення подання Пенсійним фондом України повідомлення до Комітету у відповідності до Порядку 2-рп щодо надання державної допомоги акціонерному товариству «Укрпошта» за надання послуг, пов'язаних з виплатою та доставкою пенсій і грошової допомоги населенню.
- (5) Міністерство соціальної політики України листом (вх. № 6-01/1440 від 05.02.2020) повідомило, що лист Комітету від 28.01.2020 № 500-29/01-1404 переслало до Пенсійного фонду України для розгляду та надання відповіді.
- (6) На лист Комітету від 28.01.2020 № 500-29/01-1404 Пенсійний фонд України листом від 29.01.2020 № 2800-040202-5/2919 (вх. № 7-01/1169 від 30.01.2020) надав відповідь, посилаючись на свій лист від 18.12.2019 № 2800-0402-5/38317.
- (7) Листом від 19.02.2020 № 500-29/01-2644 Комітет повторно звернувся з вимогою до Пенсійного фонду України щодо подання повідомлення до Комітету у відповідності до Порядку 2-рп щодо надання державної допомоги акціонерному товариству «Укрпошта» за надання послуг, пов'язаних з виплатою та доставкою пенсій і грошової допомоги населенню.
- (8) На Портал державної допомоги за реєстраційним номером у базі даних 30004 (вх. № 239-ПДД/1 від 12.03.2020) Пенсійним фондом України відповідно до статті 9 Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» було подано повідомлення про нову державну допомогу (далі – Повідомлення).
- (9) Антимонопольним комітетом України листом від 24.03.2020 № 500-29/02-4253 залишено Повідомлення без руху та запитано додаткову інформацію.
- (10) Пенсійний фонд України листом від 30.04.2020 № 7-01/5461 надав запитувану інформацію, проте не надав заповненого повідомлення у відповідності до Порядку 2-рп.
- (11) За результатами розгляду всіх матеріалів розпорядженням державного уповноваженого Комітету від 30.06.2020 № 02/182-р розпочато розгляд справи про державну допомогу № 500-26.15/54-20-ДД для проведення поглибленого аналізу допустимості державної допомоги для конкуренції за результатами проведення перевірки про незаконну державну допомогу. Листом Комітету від 01.07.2020 № 500-29/02-9254 направлено копію розпорядження на адресу Пенсійного фонду України. На офіційному вебпорталі Комітету опубліковано інформацію про початок розгляду справи про державну допомогу зі зверненням до всіх заінтересованих осіб щодо подання ними протягом 30 календарних днів вмотивованих заперечень та зауважень щодо надання державної допомоги та іншої інформації у зв'язку з розглядом справи про державну допомогу.
- (12) Комітет листом від 08.07.2020 № 500-29/02-9597 направив вимогу про отримання інформації до акціонерного товариства «Укрпошта».

- (13) Відповідь на лист Комітету від 08.07.2020 № 500-29/02-9597 надійшла від акціонерного товариства «Укрпошта» листами від 22.07.2020 № 101.1.1.-815 (вх. № 8-01/9513 від 23.07.2020) та від 29.07.2020 № 101.1.1.-835 (вх. № 8-01/10029 від 04.08.2020).

2. ІНФОРМАЦІЯ ПРО ПІДТРИМКУ

2.1. Надавач підтримки

- (14) Пенсійний фонд України (01601, м. Київ, вул. Бастіонна 9, ідентифікаційний код юридичної особи 00035323).

2.2. Отримувач підтримки

- (15) Акціонерне товариство «Укрпошта» (далі – АТ «Укрпошта») (01001, м. Київ, вул. Хрещатик, 22, ідентифікаційний код юридичної особи 21560045).

2.3. Мета (ціль) підтримки

- (16) Метою (ціллю) підтримки є:
- розв'язання соціальних та економічних проблем загальнонаціонального характеру;
 - покриття витрат, пов'язаних з виплатою та доставкою пенсій і грошової допомоги населенню;
 - уникнення соціальної напруги під час виплати та доставки пенсій і грошової допомоги соціально вразливим верствам населення.

2.4. Очікуваний результат

- (17) Очікуваним результатом є:
відшкодування витрат АТ «Укрпошта» за надання послуг, пов'язаних з виплатою та доставкою пенсій і грошової допомоги населенню.

2.5. Підстава для надання підтримки

- (18) Закон України «Про Держаний бюджет України на 2019 рік».
- (19) Постанова Кабінету Міністрів України від 06.02.2019 № 69 «Про затвердження Порядку використання у 2019 році коштів, передбачених у державному бюджеті для відшкодування витрат акціонерному товариству «Укрпошта» за надання послуг, пов'язаних з виплатою та доставкою пенсій і грошової допомоги населенню».
- (20) Бюджетна програма КПКВК 2506090 «Відшкодування витрат АТ «Укрпошта» за надання послуг, пов'язаних з виплатою та доставкою пенсій та грошової допомоги населенню».

2.6. Форма підтримки

- (21) Дотація.

2.7. Обсяг підтримки

- (22) Загальний обсяг підтримки – 500 000 000 грн.

2.8. Тривалість підтримки

(23) з 22.02.2019 по 22.05.2019.

- (24) Державна підтримка АТ «Укрпошта» була надана у вигляді відшкодування витрат за надання послуг, пов'язаних з виплатою та доставкою пенсій і грошової допомоги населенню.
- (25) Статтею 15 Закону України «Про поштовий зв'язок» встановлено, що для задоволення державних потреб національний оператор на договірних засадах може здійснювати діяльність, пов'язану з виплатою та доставкою пенсій, грошової допомоги малозабезпеченим громадянам, надавати інші послуги відповідно до законодавства України.
- (26) Відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України від 10.01.2002 № 10 «Про національного оператора поштового зв'язку» функції національного оператора поштового зв'язку покладено на Українське державне підприємство поштового зв'язку «Укрпошта», правонаступником якого є акціонерне товариство «Укрпошта».
- (27) Виплата та доставка пенсій здійснюється відповідно до Інструкції про виплату та доставку пенсій, соціальних допомог національним оператором поштового зв'язку, затвердженої наказом Міністерства транспорту та зв'язку України та Міністерства праці та соціальної політики України від 28.04.2009 № 464/156, а також Постановою правління Пенсійного фонду України від 28.04.2009 № 14-1, зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 02.07.2009 за № 592/16608 (далі – Інструкція).
- (28) Відповідно до пункту 1.3. розділу I Інструкції діяльність національного оператора, пов'язана з виплатою та доставкою пенсій, соціальних допомог, здійснюється відповідно до законодавства на договірних засадах. Послуги з виплати та доставки пенсій, соціальних допомог надають підрозділи національного оператора – поштамти, вузли (центри), відділення та пункти поштового зв'язку.
- (29) Послуги, пов'язані з виплатою та доставкою пенсій та грошової допомоги населенню, надаються АТ «Укрпошта» за умови укладення у порядку, встановленому Законом України «Про публічні закупівлі», договорів з територіальними органами Пенсійного фонду України про надання послуг з виплати та доставки пенсій і грошової допомоги населенню. Договори про закупівлю послуг з виплати та доставки пенсій, допомоги на поховання за державні кошти укладаються терміном на один рік. Інформація щодо укладених договорів міститься в таблиці.

Таблиця

Філія АТ «Укрпошта»	Назва територіального органу Пенсійного фонду України	Номер договору	Дата укладення договору
Вінницька філія	ГУ Пенсійного фонду у Вінницькій області	27-18-1532	26.12.2018
Волинська філія	ГУ Пенсійного фонду у Волинській області	28-73/839/114	26.12.2018
Дніпропетровська філія	ГУ Пенсійного фонду у Дніпропетровській області	27-1218- 01/2.3P31/1	27.12.2018

Донецька філія	Управління Пенсійного фонду України у м. Краматорську Донецької області	92/11/2124	26.12.2018
Донецька філія	Слов'янське об'єднане управління Пенсійного фонду	69/11/2125	26.12.2018
Донецька філія	Ясинуватське об'єднане управління Пенсійного фонду України Донецької області	64/11/2126	26.12.2018
Донецька філія	Селидовське об'єднане управління Пенсійного фонду України Донецької області	53/11/2127	26.12.2018
Донецька філія	Добропільське об'єднане управління Пенсійного фонду України Донецької області	88/11/2128	26.12.2018
Донецька філія	Бахмутсько-Лисичанське об'єднане управління Пенсійного фонду України Донецької області	61/11/2129	26.12.2018
Донецька філія	Великоновосілівське об'єднане управління Пенсійного фонду України	73/11/2130	26.12.2018
Донецька філія	Волноваське об'єднане управління Пенсійного фонду України Донецької області	14/11/2131	26.12.2018
Донецька філія	Константинівсько-Дружківське об'єднане управління Пенсійного фонду України Донецької області	113/11/3132	26.12.2018
Донецька філія	Мангушське об'єднане управління Пенсійного фонду України Донецької області	75/11/3133	26.12.2018
Донецька філія	Маріупольське об'єднане управління Пенсійного фонду України Донецької області	109/11/2134	26.12.2018
Донецька філія	Покровське об'єднане управління Пенсійного фонду України Донецької області	59/11/2135	26.12.2018
Донецька філія	Торецьке об'єднане управління Пенсійного фонду України Донецької області	64/11/2136	26.12.2018
Донецька філія	Головне управління Пенсійного фонду України Донецької області	77/11/2137	26.12.2018
Житомирська філія	ГУ Пенсійного фонду у Житомирській області	176/891	26.12.2018
Закарпатська філія	ГУ Пенсійного фонду у Закарпатській області	1083-18/21	21.12.2018

Запорізька філія	ГУ Пенсійного фонду у Запорізькій області	22-2247/167	27.12.2018
Івано-Франківська філія	ГУ Пенсійного фонду в Івано-Франківській області	119/33/1511	28.12.2018
Кіровоградська філія	ГУ Пенсійного фонду у Кіровоградській області	417/38-1843	27.12.2018
Київська міська філія	ГУ Пенсійного фонду у Київській області	111.11.2-93/04-3817	26.12.2018
Київська міська філія	ГУ Пенсійного фонду у м. Києві	111.11.2-121/3825	26.12.2018
Львівська філія	ГУ Пенсійного фонду у Львівській області	10.13.1-3443	27.12.2018
Луганська філія	ГУ Пенсійного фонду у Луганській області	2021	26.12.2018
Миколаївська філія	ГУ Пенсійного фонду у Миколаївській області	1169-35	27.12.2018
Одеська філія	ГУ Пенсійного фонду у Одеській області	06-1980	26.12.2018
Полтавська філія	ГУ Пенсійного фонду у Полтавській області	08.4-2184/137	27.12.2018
Рівненська філія	ГУ Пенсійного фонду у Рівненській області	184/25-2188	27.12.2018
Сумська філія	ГУ Пенсійного фонду у Сумській області	29-1653	26.12.2018
Тернопільська філія	ГУ Пенсійного фонду у Тернопільській області	143/680601	26.12.2018
Харківська філія	ГУ Пенсійного фонду у Харківській області	27/3628/135	27.12.2018
Херсонська філія	ГУ Пенсійного фонду у Херсонській області	1765	28.12.2018
Хмельницька філія	ГУ Пенсійного фонду у Хмельницькій області	25-926/393	21.12.2018
Черкаська філія	ГУ Пенсійного фонду у Черкаській області	28-1478	27.12.2018
Чернігівська філія	ГУ Пенсійного фонду у Чернігівській області	29-154-1017	27.12.2018
Чернігівська філія	ГУ Пенсійного фонду у Київській області	29-155-1018	27.12.2018
Чернівецька філія	ГУ Пенсійного фонду у Чернівецькій області	1538	26.12.2018

- (30) Відшкодування витрат АТ «Укрпошта» за надання послуг, пов'язаних з виплатою та доставкою пенсій і грошової допомоги населенню, здійснюється відповідно до Порядку використання у 2019 році коштів, передбачених у державному бюджеті для відшкодування витрат акціонерному товариству «Укрпошта» за надання послуг, пов'язаних з виплатою та доставкою пенсій і грошової допомоги населенню, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06.02.2019 № 69.

- (31) З метою виконання Порядку використання у 2019 році коштів, передбачених у державному бюджеті для відшкодування витрат акціонерному товариству «Укрпошта» за надання послуг, АТ «Укрпошта» розроблено Порядок формування собівартості послуг, пов'язаних з виплатою і доставкою пенсій та грошової допомоги населенню, а також розрахунку розміру відшкодування витрат АТ «Укрпошта» за їх надання, який затверджений наказом АТ «Укрпошта» від 06.02.2019 № 164 (далі – Порядок).
- (32) Порядок визначає механізм формування собівартості послуг, пов'язаних з виплатою і доставкою пенсій та грошової допомоги населенню, та розмір відшкодування витрат за їх надання, а також цільове призначення відшкодованих коштів.
- (33) Відповідно до Порядку розрахункова сума відшкодування (компенсація) визначається виходячи з фактичних даних щодо кількості виплат та доходів, отриманих від надання послуг, пов'язаних з виплатою і доставкою пенсій та грошової допомоги населенню, за попередній звітний місяць, та становить різницю між розрахованими витратами за плановий місяць від надання зазначених послуг та фактичними доходами за попередній звітний місяць.
- (34) Зокрема, Порядком передбачено, що для розрахунку собівартості послуг, пов'язаних з виплатою та доставкою пенсій і грошової допомоги населенню, використовується калькуляційний метод формування тарифів. Поточні витрати групуються за основними економічно однорідними елементами: витрати на оплату праці, відрахування на соціальні заходи, амортизація, матеріальні витрати, транспортні витрати, інші витрати.
- (35) Фінансово-економічні розрахунки щодо витрат АТ «Укрпошта» за надання послуг, пов'язаних з виплатою та доставкою пенсій та грошової допомоги населенню за 2019 рік:

Таблиця

Кількість виплат, од.	52 275 565,30
Сума виплаченої пенсії, грн	127 300 564 259,00
Доходи разом, грн	1 537 205 625,25
Витрати разом, грн	2 798 751 727,63
Збитки від доставки пенсій, грн	-1 261 546 102,38
Компенсація в межах затверджених бюджетних асигнувань, грн	500 000 000,00
Збитки від доставки пенсій з урахуванням компенсації, грн	-761 546 102,38

- (36) Пунктом 5.1. розділу 5 Порядку передбачено, що з метою забезпечення контролю за цільовим використанням бюджетних коштів в АТ «Ощадбанк» відповідальним підрозділом відкривається видатковий рахунок центрального апарату управління АТ «Укрпошта» та видаткові рахунки філій відповідно до Порядку руху грошових

коштів на поточних рахунках АТ «Укрпошта», затвердженого наказом АТ «Укрпошта» від 21.05.2012 № 370 (зі змінами).

- (37) Відповідно до пункту 5.2. розділу 5 Порядку кошти, передбачені у Державному бюджеті на 2019 рік за бюджетною програмою КПКВК 2506090 «Відшкодування витрат АТ «Укрпошта» за надання послуг, пов'язаних з виплатою та доставкою пенсій та грошової допомоги населенню», спрямовуються виключно для фінансування розрахунків з працівниками щодо оплати праці та розрахунків за податками та зборами, пов'язаними із заробітною платою всіх працівників філій АТ «Укрпошта» в сумі, що не перевищує кумулятивні відзвітовані витрати на оплату праці та сплати єдиного соціального внеску за період з січня 2019 року по попередній місяць.
- (38) Пункт 5.3. розділу 5 Порядку передбачає, що бюджетні кошти, отримані від Пенсійного фонду України на видатковий рахунок Департаменту економіки центрального апарату управління АТ «Укрпошта», використовуються на фінансування філій для здійснення виключно безготівкових розрахунків з працівниками щодо оплати праці (на карткові рахунки працівників за зарплатними проєктами) та розрахунків за податками та зборами, пов'язаними із заробітною платою всіх працівників філій.
- (39) Відповідно до пункту 5.6. розділу 5 Порядку невикористаний залишок грошових коштів на видатковому рахунку філій повертається на мультивалютний рахунок Департаменту економіки центрального апарату управління АТ «Укрпошта» протягом наступного банківського дня після здійснення виплат, вказаних у пункті 5.3. розділу 5 Порядку.

3. НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ

- (40) Відповідно до пункту 1 частини першої статті 1 Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» державна допомога суб'єктам господарювання (далі – державна допомога) – підтримка у будь-якій формі суб'єктів господарювання за рахунок ресурсів держави чи місцевих ресурсів, що спотворює або загрожує спотворенням економічної конкуренції, створюючи переваги для виробництва окремих видів товарів чи провадження окремих видів господарської діяльності.
- (41) Отже, державна підтримка є державною допомогою, якщо одночасно виконуються такі умови:
- підтримка надається суб'єкту господарювання;
 - державна підтримка здійснюється за рахунок ресурсів держави чи місцевих ресурсів;
 - підтримка створює переваги для виробництва окремих видів товарів чи провадження окремих видів господарської діяльності;
 - підтримка спотворює або загрожує спотворенням економічної конкуренції.
- (42) Відповідно до частини першої статті 6 Закону державна допомога може бути визнана допустимою, якщо вона надається для цілей, зокрема, виконання загальнодержавних програм розвитку або розв'язання соціальних та економічних проблем загальнонаціонального характеру.
- (43) Згідно з пунктом 8 частини першої статті 1 Закону незаконна державна допомога – нова державна допомога, надана без повідомлення Уповноваженого органу або в період після повідомлення, але до прийняття Уповноваженим органом рішення про допустимість державної допомоги для конкуренції, або надана всупереч рішення Уповноваженого органу про визнання нової державної допомоги недопустимою для

конкуренції, крім категорій державної допомоги, надавачі якої згідно із цим Законом звільнені від обов'язку повідомлення про нову державну допомогу.

3.1. Послуги, що становлять загальний економічний інтерес

- (44) Згідно з пунктом 14 частини першої статті 1 Закону послуги, що становлять загальний економічний інтерес, – послуги, пов'язані із задоволенням особливо важливих загальних потреб громадян, що не можуть надаватися на комерційній основі без державної підтримки (далі – ПЗЕІ).
- (45) Відповідно до пункту 2 частини другої статті 3 Закону дія цього Закону не поширюється на підтримку господарської діяльності, пов'язаної з наданням послуг, що становлять загальний економічний інтерес, у частині компенсації обґрунтованих витрат на надання таких послуг.
- (46) Відповідно до статті 264 Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (далі – Угода), сторони домовились, що вони застосовуватимуть статті 262, 263 (3) або 263 (4) Угоди з використанням як джерела тлумачення критеріїв, що впливають із застосування статей 106, 107 та 93 Договору про функціонування Європейського Союзу, зокрема відповідну судову практику Суду Європейського Союзу, а також відповідне вторинне законодавство, рамкові положення, керівні принципи та інші чинні адміністративні акти Європейського Союзу.
- (47) Згідно з пунктом «с» додатка XXIII до розділу 10 Угоди послуги загального економічного інтересу визначені як «економічна діяльність, яку органи влади визначають як особливо важливу для громадян, і яка не може здійснюватися (або могла б здійснюватися за інших умов) без державного втручання. Така діяльність повинна виявляти особливий характер порівняно із загальним економічним інтересом інших видів економічної діяльності».
- (48) Згідно зі статтею 263 (4) Угоди Сторони протягом п'яти років з дати набрання чинності Угодою мають забезпечити, щоб фінансова та організаційна структура будь-якого підприємства, яке користується спеціальним чи виключним правом, наданим Україною або державою-членом Європейського Союзу, або є вповноваженим на надання послуг, що мають загальний економічний інтерес, і яке отримує компенсацію за надання публічних послуг у будь-якій формі щодо такої послуги, була коректно відображена в окремих бухгалтерських рахунках таким чином, щоб чітко відстежувалось таке:
 - витрати та доходи, пов'язані з усіма товарами або послугами, щодо яких підприємству надано спеціальне або виключне право, або усіма послугами, які мають загальний економічний інтерес та які підприємство вповноважене надавати, і, з іншого боку, витрати та доходи, пов'язані з кожним іншим окремим товаром або послугою, щодо яких підприємство здійснює діяльність;
 - повна інформація щодо методів, відповідно до яких витрати та доходи призначаються або розподіляються за різними видами діяльності. Ці методи мають базуватися на принципах бухгалтерського обліку - обумовленості, об'єктивності, прозорості та послідовності відповідно до міжнародно визнаних методологій бухгалтерського обліку, зокрема калькуляції витрат за видом діяльності, та мають базуватися на даних аудиту.
- (49) Відповідно до статті 262 (4) Угоди підприємства уповноважені надавати послуги, що мають загальний економічний інтерес, або такі, які мають характер прибуткової монополії, підпорядковуються правилам, що містяться в цій частині, в тій мірі, в якій

застосування цих правил юридично або фактично не перешкоджає виконанню окремих завдань, визначених для них. Розвиток торгівлі не має зазнавати впливу настільки, наскільки це суперечитиме інтересам Сторін.

- (50) Статтею 14 Договору про функціонування Європейського Союзу (далі – Договір ЄС) регламентовано, що Європейський Союз та держави-члени, кожен у межах своїх повноважень, повинні дбати про те, щоб підприємства, які надають послуги загального економічного інтересу, функціонували на базі таких принципів і в таких умовах, зокрема економічного та фінансового характеру, які дозволять їм виконувати свої завдання.
- (51) Відповідно до статті 106 Договору ЄС підприємства, які здійснюють послуги загального економічного інтересу, підпорядковуються правилам конкуренції в таких межах, в яких застосування цих правил не перешкоджає виконанню, юридично або фактично, дорученого їм спеціального завдання.
- (52) Згідно зі статтею 106 (2) Договору ЄС підприємства, яким доручено надавати ПЗЕІ, є підприємствами, на які покладаються «особливі завдання». Загалом покладання «конкретного завдання щодо надання публічних послуг» на підприємство означає пропозицію послуг, які, якщо розглядати їх з урахуванням власних комерційних інтересів, підприємство не надаватиме взагалі або не надаватиме в тому ж обсязі або за тих самих умов, застосовуючи критерій загального інтересу, держави-члени можуть покладати особливі зобов'язання на підприємства щодо надання таких послуг. Отже, Комісія вважає, що не буде доцільним застосування визначення як ПЗЕІ до послуги, яка вже надана або може бути надана на задовільному рівні щодо таких умов, як ціна, об'єктивні характеристики якості, безперервність та доступ до послуги, підприємствами, які працюють за звичайних ринкових умов.
- (53) Комісія також вважає, що послуги, які визначаються як ПЗЕІ, повинні бути адресовані громадянам або бути в інтересах суспільства в цілому.
- (54) У своєму рішенні від 24.07.2003 № 280/00 у справі Altmark Trans GmbH, Regierungspräsidium Magdeburg v Nahverkehrsgesellschaft Altmark GmbH Європейський Суд визнав, що компенсація витрат суб'єкта господарювання, пов'язаних із наданням послуг, що становлять загальний економічний інтерес, не є державною допомогою у значенні статті 107 Договору, за умови, що задовольняються чотири сукупних критерії (далі – Рішення у справі Altmark):
- суб'єкт господарювання має чітко визначені зобов'язання надавати громадські послуги (обслуговувати населення);
 - параметри, на підставі яких обчислюється компенсація, є визначеними заздалегідь об'єктивним і прозорим способом;
 - компенсація не є надмірною і не перевищує необхідної суми для покриття всіх або частини витрат, яких зазнає суб'єкт господарювання у зв'язку з наданням послуг загального економічного інтересу. Зокрема, компенсація не може перевищувати суму, необхідну для покриття чистої фінансової різниці між понесеними витратами та отриманими доходами підприємства при виконанні зобов'язання надавати відповідні громадські послуги загального інтересу, з урахуванням доходу, який залишається у підприємства, та розумного рівня прибутку;
 - у випадку якщо суб'єкт господарювання, який надає послуги, обирається не шляхом проведення конкурентної процедури публічних закупівель, яка б дозволила обрати пропозицію з найнижчою ціною за надання таких послуг, тоді рівень компенсації визначається, ґрунтуючись на аналізі витрат, які є типовими для суб'єкта

господарювання, який зміг би надавати такі послуги, з урахуванням відповідного доходу та обґрунтованого прибутку.

- (55) Відповідно до пункту 3 Повідомлення Комісії ЄС щодо застосування правил державної допомоги Європейського Союзу до компенсації, наданої на надання послуг, що становлять загальний економічний інтерес 2012/C 8/02 (далі – Повідомлення Комісії), метою цього Повідомлення є роз'яснення ключових концепцій, що лежать в основі застосування правил державної допомоги до компенсації за послуги, що становлять загальний економічний інтерес.
- (56) Відповідно до пункту 43 Повідомлення Комісії, на думку Суду, коли державний захід підтримки розглядається як компенсація за надання послуг, що надаються підприємствами-одержувачами на виконання зобов'язань із надання громадських послуг, ці підприємства не користуються реальною економічною перевагою, отже, цей захід не впливає на конкурентну позицію порівняно з конкуруючими суб'єктами, на такий захід не поширюється дія статті 107 (1) Договору ЄС. Однак для того, щоб така компенсація не була визнана державною допомогою, необхідно виконати ряд умов.
- (57) Відповідно до пунктів 45 – 46 Повідомлення Комісії поняття ПЗЕІ постійно розвивається і залежить, зокрема, від потреб громадян, технологічних та ринкових змін, соціальних та політичних переваг. За відсутності спеціальних правил Європейського Союзу щодо визначення послуги як ПЗЕІ держави-члени мають широкі дискреційні можливості у визначенні кожної конкретної послуги як ПЗЕІ та надання компенсації постачальнику такої послуги.
- (58) Повідомленням Комісії також встановлено детальні правила, якими буде задовольнятися кожен із критеріїв, передбачений Рішенням у справі Altmark.
- (59) Так, відповідно до першого критерію Рішення у справі Altmark передбачено покладання на суб'єкта господарювання зобов'язань із надання ПЗЕІ, які мають бути чітко визначені.
- Пунктом 52 Повідомлення Комісії передбачено, що покладання зобов'язання з надання ПЗЕІ повинно бути встановлене актом, який залежно від особливостей законодавства держави-члена може мати законодавчий або регуляторний характер, або оформлене договором. Ґрунтуючись на підході Комісії, у такому акті повинно, як мінімум, бути визначено:
- зміст і тривалість зобов'язань із надання ПЗЕІ;
 - назва суб'єкта господарювання і, де це необхідно, територія, на яку поширюються його послуги;
 - характер будь-яких виключних або спеціальних прав, які було надано державним органом влади суб'єкту господарювання щодо ПЗЕІ;
 - методику розрахунку компенсації, контролю та перегляду компенсації;
 - механізм для уникнення й повернення надмірної компенсації.
- (60) Зміст другого критерію Рішення у справі Altmark розкрито в розділі 3.4 Повідомлення Комісії.
- (61) Відповідно до пунктів 54 – 55 Повідомлення Комісії методика, за якою розраховується розмір компенсації, повинна бути визначена заздалегідь об'єктивним та прозорим способом з метою уникнення надання суб'єкту господарювання економічних переваг порівняно з конкуруючими суб'єктами та необхідність попереднього встановлення цієї методики не означає, що компенсація повинна вираховуватись відповідно до певної

формули, важливим є виключно те, щоб із самого початку було очевидно, яким способом компенсація буде розраховуватись.

- (62) У пункті 57 Повідомлення Комісії встановлено, що у випадку якщо обґрунтований прибуток є частиною компенсації, методика розрахунку такого прибутку повинна бути визначена актом, який передбачає покладення зобов'язань із надання ПЗЕІ.
- (63) Стосовно третього критерію Рішення у справі Altmark, згідно з яким компенсація не повинна бути надмірною з урахуванням відповідного доходу та обґрунтованого прибутку за виконання ПЗЕІ, Повідомленням передбачено, що обґрунтований прибуток визначається як норма рентабельності постійного капіталу протягом усього періоду дії договору про надання ПЗЕІ, яку запросив би типовий суб'єкт господарювання з метою прийняття рішення щодо надання ПЗЕІ, протягом визначеного періоду з урахуванням рівня ризику, що визначається залежно від сфери надання таких послуг.
- (64) Згідно з четвертим критерієм, передбаченим Рішенням у справі Altmark, компенсація, що надається, повинна бути або результатом процедури публічних закупівель, яка б дозволила обрати пропозицію з найнижчою ціною за надання таких послуг, або за результатами аналізу витрат, які поніс би типовий суб'єкт господарювання під час надання таких послуг.
- (65) Пунктом 75 Повідомлення Комісії передбачено, що якщо держава-член може показати, що структура витрат підприємства, на яке покладено зобов'язання з надання ПЗЕІ, відповідає структурі середніх витрат подібних (типових) підприємств у відповідному секторі, сума компенсації, яка дозволить підприємству покрити свої витрати, включаючи розумний прибуток, відповідає четвертому критерію Рішення у справі Altmark.
- (66) Отже, якщо критеріїв у справі Altmark дотримано, надання державної підтримки не буде становити державну допомогу суб'єктам господарювання, який надає послуги, що становлять загальний економічний інтерес, у частині компенсації обґрунтованих витрат на надання таких послуг.

3.2. Критерії оцінки допустимості державної допомоги, яка спрямована на послуги, що становлять загальний економічний інтерес

- (67) Якщо критеріїв у справі Altmark не дотримано, з урахуванням положень статей 264 та 267 Угоди, для проведення відповідної оцінки застосовуються положення Рішення Комісії 2012/21/EU від 20 грудня 2011 року щодо застосування Статті 106 (2) Договору про функціонування Європейського Союзу до державної допомоги у формі компенсації витрат на надання державних послуг певним суб'єктам господарювання, яким доручено надання послуг загального економічного інтересу (далі – Рішення Європейської комісії від 20.12.2011), Рамкове повідомлення Комісії ЄС щодо державної допомоги у формі компенсації за надання публічних послуг (2011) 2012/С 8/03 (далі – Рамкове повідомлення щодо ПЗЕІ).
- (68) Згідно з Рішенням Європейської комісії від 20.12.2011 для того щоб забезпечити дотримання критеріїв, викладених у статті 106 (2) Договору ЄС, необхідно встановити більш точні умови, які повинні виконуватися стосовно доручення діяльності послуг загального економічного інтересу. Сума компенсації може бути належним чином розрахована й перевірена, лише якщо зобов'язання надання публічних послуг, що покладаються на суб'єктів господарювання, чітко визначені в одному або кількох актах

компетентних державних органів у відповідній державі-члені. Форма документа може змінюватися в різних державах-членах, але вона повинна вказувати принаймні відповідні підприємства, точний зміст і тривалість, а в разі потреби – територію, на якій накладені зобов'язання надання публічних послуг, надані будь-які виняткові або спеціальні права, а також опис механізму компенсації та параметрів для визначення компенсації та уникнення й відшкодування будь-якої можливої надмірної компенсації.

- (69) Відповідно до Рішення Європейської комісії від 20.12.2011 та Рамкового повідомлення щодо ПЗЕІ відповідальність за надання ПЗЕІ покладається на виконавців таких послуг відповідним актом, яким встановлено, зокрема:
- зміст та тривалість зобов'язань щодо надання ПЗЕІ (тривалість визначається виходячи з об'єктивних критеріїв, зокрема, періоду амортизації основних засобів, необхідних для надання ПЗЕІ);
 - суб'єкт(и) господарювання та, де це можливо, відповідна територія;
 - характер будь-яких спеціальних чи ексклюзивних прав, що надаються суб'єкту(ам) господарювання;
 - опис механізму компенсації та параметрів для розрахунку, контролю та перегляду компенсації (сума компенсації не повинна перевищувати суму, необхідну для покриття чистих витрат (чистої фінансової різниці) між понесеними при наданні ПЗЕІ витратами та доходами суб'єкта господарювання від надання ПЗЕІ, з урахуванням розумного рівня прибутку. Чисту вартість можна розрахувати як різницю між витратами на надання ПЗЕІ та доходами від їх надання. До витрат, які необхідно враховувати, належать усі витрати, необхідні для надання ПЗЕІ; якщо діяльність суб'єкта господарювання обмежується наданням ПЗЕІ, усі його витрати можуть бути враховані; якщо суб'єкт господарювання також надає інші послуги, необхідно враховувати тільки ті витрати, які пов'язані з наданням ПЗЕІ (у такому випадку необхідне використання параметрів для розподілу витрат і доходів); витрати, пов'язані з інвестиціями, можуть бути взяті до уваги, якщо це необхідно для функціонування послуги загального економічного інтересу);
 - опис заходів щодо уникнення та повернення будь-якої надмірної компенсації (відповідний орган повинен забезпечувати, щоб компенсація за надання ПЗЕІ відповідала встановленим вище умовам; у разі отримання надмірної компенсації, така компенсація повинна бути повернена, а параметри для розрахунку компенсації повинні бути оновлені на майбутнє. Для контролю за надмірною компенсацією повинні проводитись регулярні перевірки, принаймні кожні три роки протягом виконання зобов'язань).
- (70) Крім того, з метою уникнення дискримінації Рамковим повідомленням щодо ПЗЕІ встановлено, що якщо орган призначає надання однієї і тієї ж ПЗЕІ для кількох суб'єктів господарювання, компенсація повинна розраховуватися на підставі одного й того ж самого методу для кожного суб'єкта господарювання.
- (71) Також під час розробки методу компенсації, потрібно ввести стимули для ефективного забезпечення ПЗЕІ високого стандарту. Стимули ефективності можуть бути розроблені різними способами, щоб найкращим чином відповідати специфіці кожного конкретного випадку або сектору.

4. ВИСНОВКИ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ РОЗГЛЯДУ ПОВІДОМЛЕННЯ

4.1. Віднесення послуг, пов'язаних з виплатою та доставкою пенсій та грошової допомоги населенню, до ПЗЕІ

- (72) Відповідно до визначення ПЗЕІ, наведеного в пункті 14 частини першої статті 1 Закону, до ПЗЕІ можуть бути віднесені послуги, які відповідають таким умовам:

- пов'язані із задоволенням особливо важливих загальних потреб громадян;
 - не можуть надаватися на комерційній основі без державної підтримки.
- (73) Роз'яснення термінів, що використовуються в частині другій глави 10 Угоди, наведено в додатку XXIII до глави 10 Угоди. Пунктом «с» додатка XXIII визначено, що термін «послуги, що становлять загальний економічний інтерес» визначає економічну діяльність, яку органи державної влади визначають як таку, що має особливу важливість для громадян і яка не могла б здійснюватися (або здійснювалася б за інших умов) у разі відсутності державного втручання. Ця діяльність має особливі характеристики порівняно із загальним економічним інтересом інших видів економічної діяльності.
- (74) Відповідно до статті 1 Закону України «Про поштовий зв'язок» національний оператор поштового зв'язку (національний оператор) - оператор, який в установленому законодавством порядку надає універсальні послуги поштового зв'язку на всій території України і якому надаються виключні права на провадження певних видів діяльності у сфері надання послуг поштового зв'язку.
- (75) Відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України від 10.01.2002 № 10 «Про національного оператора поштового зв'язку» функції національного оператора поштового зв'язку покладено на Українське державне підприємство поштового зв'язку «Укрпошта», правонаступником якого є акціонерне товариство «Укрпошта».
- (76) Статтею 15 Закону України «Про поштовий зв'язок» встановлено, що для задоволення державних потреб національний оператор на договірних засадах може здійснювати діяльність, пов'язану з виплатою та доставкою пенсій, грошової допомоги малозабезпеченим громадянам, надавати інші послуги відповідно до законодавства України.
- (77) Відповідно до пункту 1.2. розділу I Статуту АТ «Укрпошта», затвердженого наказом Міністерства інфраструктури України від 14.12.2018 № 611 (далі – Статут), 100 відсотків акцій товариства належать державі.
- (78) Пунктом 2.2. Статуту передбачено, що предметом діяльності товариства є виплата та доставка пенсій, грошової допомоги малозабезпеченим громадянам, інших соціальних виплат на договірних засадах.
- (79) Враховуючи викладене та з урахуванням визначення в пункті 14 частини першої статті 1 Закону та відповідного тлумачення в актах законодавства ЄС поняття ПЗЕІ, здійсненого відповідно до статті 264 Угоди, виплата та доставка пенсій і грошової допомоги населенню пов'язані із задоволенням особливо важливих загальних потреб громадян, що не можуть надаватися на комерційній основі без державної підтримки, та є послугами загального економічного інтересу.
- (80) Отже, надання підтримки АТ «Укрпошта» у вигляді дотації на відшкодування витрат за надання послуг, пов'язаних з виплатою та доставкою пенсій і грошової допомоги населенню, може вважатися компенсацією витрат, які пов'язані з наданням послуг, що становлять загальний економічний інтерес.

4.2. Оцінка заходу державної підтримки на відповідність критеріям у справі Altmark

- (81) Відповідно до статті 3 Закону дія цього Закону не поширюється на будь-яку підтримку господарської діяльності, пов'язаної, зокрема, з наданням послуг, що становлять загальний економічний інтерес, у частині компенсації обґрунтованих витрат на надання таких послуг.
- (82) Компенсація витрат суб'єкта господарювання, пов'язаних із наданням послуг, що становлять ПЗЕІ, не є державною допомогою у значенні статті 107 Договору ЄС, за умови, що задовольняються чотири сукупних критерії Altmark:
- *суб'єкт господарювання повинен виконувати зобов'язання з обслуговування населення, і ці зобов'язання чітко встановлені та визначені.*
Зобов'язання АТ «Укрпошта» з виплати та доставки пенсій і грошової допомоги населенню чітко встановлені Договорами про закупівлю послуг з виплати та доставки пенсій, допомоги на поховання за державні кошти. Відповідно до пункту 1.1. розділу I Примірного договору про закупівлю послуг з виплати та доставки пенсій, допомоги на поховання за державні кошти АТ «Укрпошта» в особі структурних підрозділів зобов'язується у відповідному році надавати Головному управлінню Пенсійного фонду України у конкретному регіоні послуги з виплати та доставки пенсій, допомоги на поховання у конкретному регіоні, а Головне управління Пенсійного фонду України у конкретному регіоні – прийняти та оплатити послуги. Договори укладаються строком на 1 рік з головним управлінням Пенсійного фонду України в конкретному регіоні.

Отже, вимогу критерію дотримано;

- *параметри, на підставі яких розраховується компенсація, визначені заздалегідь об'єктивним і прозорим способом.*
АТ «Укрпошта» надано Порядок формування собівартості послуг, пов'язаних з виплатою і доставкою пенсій та грошової допомоги населенню, а також розрахунок розміру відшкодування витрат АТ «Укрпошта» за їх надання, в якому чітко визначено: параметри, на підставі яких розраховується та переглядається компенсація за надання послуг, пов'язаних з виплатою і доставкою пенсій та грошової допомоги населенню, та заходи щодо уникнення та повернення компенсації у випадку надання надмірної компенсації. Проте, параметри, на підставі яких розраховується компенсація, мають бути визначені заздалегідь об'єктивним та прозорим способом надавачем державної допомоги, тобто Пенсійним фондом України, тому Порядок формування собівартості послуг, пов'язаних з виплатою і доставкою пенсій та грошової допомоги населенню, а також розрахунку розміру відшкодування витрат АТ «Укрпошта» за їх надання має бути розроблений не тільки виключно для АТ «Укрпошта», а для всіх поштових операторів, які можуть надавати зазначені послуги, отже, зазначене не дає можливості стверджувати про обґрунтованість розміру компенсації.

Отже, вимогу критерію не дотримано;

- *компенсація не є надмірною і не перевищує необхідної суми для покриття всіх або частини витрат, понесених суб'єктом господарювання при наданні послуг загального економічного інтересу.*
АТ «Укрпошта» надано Порядок формування собівартості послуг, пов'язаних з виплатою і доставкою пенсій та грошової допомоги населенню, а також розрахунок розміру відшкодування витрат АТ «Укрпошта» за їх надання. Порядок містить у тому числі параметри, на підставі яких розраховується та переглядається компенсація за надання послуг, пов'язаних з виплатою і доставкою пенсій та грошової допомоги

населенню, враховуючи, що сума компенсації не повинна перевищувати суми, необхідної для покриття чистих витрат (чистої фінансової різниці) між понесеними витратами та отриманими доходами суб'єкта господарювання при наданні вказаних послуг, з урахуванням розумного рівня прибутку, та заходи щодо уникнення й повернення компенсації у випадку надання надмірної компенсації. Також надано розрахунок обчислення суми компенсації, при наданні послуг загального економічного інтересу. Сума компенсації за 2019 рік становить 500 000 000 грн, при цьому збитки, понесені АТ «Укрпошта» від доставки пенсій, становлять 1 261 546 102 грн. Зазначена інформація була надана АТ «Укрпошта». Водночас безпосередньо Пенсійний фонд України має надати докази того, що компенсація не є надмірною і не перевищує необхідної суми для покриття всіх або частини витрат, яких зазнає суб'єкт господарювання у зв'язку з наданням ПЗЕІ у вигляді розрахунку такої компенсації відповідно до Порядку формування собівартості послуг, пов'язаних з виплатою і доставкою пенсій та грошової допомоги населенню, а також розрахунку розміру відшкодування витрат за їх надання, який має бути розроблений для всіх поштових операторів, які можуть надавати зазначені послуги. Пенсійним фондом України не було надано вказаної інформації.

Отже, вимогу критерію не дотримано:

- суб'єкт господарювання, який надає ці послуги, повинен бути обраний шляхом проведення процедури публічних закупівель. Якщо такої процедури не було дотримано, рівень необхідної компенсації визначається на основі аналізу витрат, які є типовими для цього суб'єкта господарювання, і належним чином забезпечений транспортними засобами для здійснення цих послуг, враховуючи відповідний дохід підприємства та розумний прибуток.

АТ «Укрпошта» надало інформацію щодо аналізу витрат, які є типовими для нього, а саме: витрати на оплату праці, відрахування на соціальні заходи, амортизація, матеріальні витрати, транспортні витрати, інші витрати, враховуючи відповідний дохід товариства. Проте Пенсійним фондом України не надано інформації, щодо здійснення аналізу витрат, які було розраховано з урахуванням витрат, які були б понесені типовим суб'єктом господарювання, який зміг би надавати такі послуги.

Отже, вимогу критерію не дотримано.

- (83) Отже, Пенсійний фонд України не надав достатніх обґрунтувань того, що компенсація за надання послуг, які становлять загальний економічний інтерес, є обґрунтованою, тобто не перевищує суми, необхідної для покриття чистої фінансової різниці між понесеними при наданні ПЗЕІ витратами та доходами суб'єкта господарювання від надання ПЗЕІ. Також відсутній опис заходів щодо уникнення та повернення будь-якої надмірної компенсації.
- (84) Враховуючи викладене, чотирьох сукупних критеріїв Altmark кумулятивно не дотримано.
- (85) Отже, державна підтримка для здійснення заходів щодо компенсації витрат за ПЗЕІ в частині відшкодування витрат АТ «Укрпошта» за надання послуг, пов'язаних з виплатою та доставкою пенсій і грошової допомоги населенню, не може вважатися компенсацією обґрунтованих витрат на надання послуг, що становлять загальний економічний інтерес, відповідно до частини другої статті 3 Закону.

4.3. Визнання належності заходу підтримки до державної допомоги

4.3.1. Надання підтримки суб'єкту господарювання

- (86) Статтею 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції» передбачено, що суб'єкт господарювання – юридична особа незалежно від організаційно-правової форми та форми власності чи фізична особа, що здійснює діяльність з виробництва, реалізації, придбання товарів, іншу господарську діяльність, у тому числі яка здійснює контроль над іншою юридичною чи фізичною особою; група суб'єктів господарювання, якщо один або декілька з них здійснюють контроль над іншими.
- (87) АТ «Укрпошта», якому надається державна підтримка у формі дотації, є суб'єктом господарювання у розумінні статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції».

4.3.2. Надання підтримки за рахунок ресурсів держави

- (88) Пунктом 16 частини першої статті 1 Закону встановлено, що ресурси держави – рухоме і нерухоме майно, кошти державного бюджету, інші кошти, що є об'єктом права державної власності, земля та інші природні ресурси, що є об'єктами права власності Українського народу, бюджети фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування, щодо яких здійснюється державний нагляд або якими управляють чи розпоряджаються органи влади.
- (89) Надання підтримки АТ «Укрпошта» у формі дотації на відшкодування витрат АТ «Укрпошта» за надання послуг, пов'язаних з виплатою та доставкою пенсій і грошової допомоги населенню, здійснюється за рахунок ресурсів державного бюджету України, тобто за рахунок ресурсів держави в розумінні Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання».

4.3.3. Створення переваг для виробництва окремих видів товарів чи провадження окремих видів господарської діяльності

- (90) Повідомлена підтримка спрямована на відшкодування витрат АТ «Укрпошта» за надання послуг, пов'язаних з виплатою та доставкою пенсій і грошової допомоги населенню.
- (91) Проте існують і інші поштові оператори, які могли б надавати послуги, пов'язані з виплатою та доставкою пенсій і грошової допомоги населенню. Водночас надавач не надав достатньої інформації, яка б підтвердила, що компенсація витрат за надання послуг, пов'язаних з виплатою та доставкою пенсій і грошової допомоги населенню, не є надмірною та покриває лише необхідні та обґрунтовані витрати за надання такої послуги, а також необхідний рівень компенсації не визначався, ґрунтуючись на аналізі витрат, які є типовими для суб'єкта господарювання, який зміг би надавати такі послуги.
- (92) Отже, у результаті отримання повідомленої фінансової підтримки АТ «Укрпошта» не виключено створення переваг, що недоступні іншим суб'єктам господарювання за звичайних ринкових умов.

4.3.4. Спотворення або загроза спотворення економічної конкуренції

- (93) АТ «Укрпошта» надає послуги, пов'язані з виплатою та доставкою пенсій і грошової допомоги населенню, ринок яких потенційно є конкурентним.
- (94) Отже, отримання державної підтримки, яка спрямована на відшкодування витрат АТ «Укрпошта» за надання послуг, пов'язаних з виплатою та доставкою пенсій і грошової допомоги населенню, може покращити конкурентну позицію цього суб'єкта господарювання порівняно з іншими суб'єктами господарювання, що могли б здійснювати аналогічну господарську діяльність і які не отримують такої фінансової підтримки, оскільки надавачем не доведено, що компенсація витрат є обґрунтованою. В результаті така підтримка загрожує спотворенню економічної конкуренції.

4.3.5. Віднесення повідомленої державної підтримки до державної допомоги

- (95) Враховуючи зазначене, повідомлена державна підтримка, яка надається Пенсійним фондом України за рахунок державних ресурсів на відшкодування витрат АТ «Укрпошта» за надання послуг, пов'язаних з виплатою та доставкою пенсій і грошової допомоги населенню, є державною допомогою відповідно до Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання».

4.4. Оцінка допустимості державної допомоги

- (96) Відповідно до частини першої статті 6 Закону державна допомога може бути визнана допустимою, якщо вона надається для цілей, зокрема, виконання загальнодержавних програм розвитку або розв'язання соціальних та економічних проблем загальнонаціонального характеру.
- (97) Якщо критеріїв Altmark не дотримано, для проведення відповідної оцінки застосовуються положення Рішення Європейської комісії від 20.12.2011 та Рамкове повідомлення щодо ПЗЕІ.
- (98) Відповідно до Рішення Європейської комісії від 20.12.2011 та Рамкового повідомлення щодо ПЗЕІ відповідальність за надання ПЗЕІ покладається на виконавців таких послуг відповідним актом, яким встановлено, зокрема:
- *зміст та тривалість зобов'язань щодо надання ПЗЕІ (тривалість визначається виходячи з об'єктивних критеріїв, зокрема періоду амортизації основних засобів, необхідних для надання ПЗЕІ);*
 - *суб'єкт(и) господарювання та, де це можливо, відповідна територія.*
- Зобов'язання АТ «Укрпошта» з виплати та доставки пенсій і грошової допомоги населенню чітко встановлені Договорами про закупівлю послуг з виплати та доставки пенсій, допомоги на поховання за державні кошти. Відповідно до пункту 1.1. розділу I Примірного договору про закупівлю послуг з виплати та доставки пенсій, допомоги на поховання за державні кошти АТ «Укрпошта» в особі структурних підрозділів зобов'язується у відповідному році надавати Головному управлінню Пенсійного фонду України у конкретному регіоні послуги з виплати та доставки пенсій, допомоги на поховання у конкретному регіоні, а Головне управління Пенсійного фонду України у конкретному регіоні – прийняти та оплатити послуги. Договори укладаються строком на 1 рік з головним управлінням Пенсійного фонду України в конкретному регіоні.

Отже, вимогу критерію дотримано;

- *характер будь-яких спеціальних чи ексклюзивних прав, що надаються суб'єкту(ам) господарювання.*

Статтею 15 Закону України «Про поштовий зв'язок» встановлено, що для задоволення державних потреб національний оператор на договірних засадах може здійснювати діяльність, пов'язану з виплатою та доставкою пенсій, грошової допомоги малозабезпеченим громадянам, надавати інші послуги відповідно до законодавства України. Інструкцією, Договорами про закупівлю послуг з виплати та доставки пенсій, допомоги на поховання за державні кошти АТ «Укрпошта» зобов'язано надавати послуги з виплати та доставки пенсій і грошової допомоги населенню.

Отже, вимогу критерію дотримано;

- *опис механізму компенсації та параметрів для розрахунку, контролю та перегляду компенсації (сума компенсації не повинна перевищувати суму, необхідну для покриття чистих витрат (чистої фінансової різниці) між понесеними при наданні ПЗЕІ витратами та доходами суб'єкта господарювання від надання ПЗЕІ, з урахуванням розумного рівня прибутку. Чисту вартість можна розрахувати як різницю між витратами на надання ПЗЕІ та доходами від їх надання. До витрат, які необхідно враховувати, належать усі витрати, необхідні для надання ПЗЕІ; якщо діяльність суб'єкта господарювання обмежується наданням ПЗЕІ, усі його витрати можуть бути враховані; якщо суб'єкт господарювання також надає інші послуги, необхідно враховувати тільки ті витрати, які пов'язані з наданням ПЗЕІ (у такому випадку необхідне використання параметрів для розподілу витрат і доходів); витрати, пов'язані з інвестиціями, можуть бути взяті до уваги, якщо це необхідно для функціонування послуги загального економічного інтересу).*

АТ «Укрпошта» надано Порядок формування собівартості послуг, пов'язаних з виплатою і доставкою пенсій та грошової допомоги населенню, а також розрахунку розміру відшкодування витрат АТ «Укрпошта» за їх надання. Порядок містить у тому числі параметри, на підставі яких розраховується та переглядається компенсація за надання послуг, пов'язаних з виплатою і доставкою пенсій та грошової допомоги населенню, враховуючи, що сума компенсації не повинна перевищувати суми, необхідної для покриття чистих витрат (чистої фінансової різниці) між понесеними витратами та отриманими доходами суб'єкта господарювання при наданні вказаних послуг, з урахуванням розумного рівня прибутку, та заходи щодо уникнення й повернення компенсації у випадку надання надмірної компенсації. Також надано розрахунок обчислення суми компенсації при наданні послуг загального економічного інтересу. Сума компенсації за 2019 рік становить 500 000 000 грн, при цьому збитки, понесені АТ «Укрпошта» від доставки пенсій, становлять 1 261 546 102 грн. Зазначена інформація була надана АТ «Укрпошта». Водночас безпосередньо Пенсійний фонд України має надати докази того, що компенсація не є надмірною і не перевищує необхідної суми для покриття всіх або частини витрат, яких зазнає суб'єкт господарювання у зв'язку з наданням ПЗЕІ у вигляді розрахунку такої компенсації відповідно до Порядку формування собівартості послуг, пов'язаних з виплатою і доставкою пенсій та грошової допомоги населенню, а також розрахунку розміру відшкодування витрат за їх надання, який має бути розроблений для всіх поштових операторів, які можуть надавати зазначені послуги. Пенсійним фондом України не було надано вказаної інформації.

Отже, вимогу критерію не дотримано;

- *опис заходів щодо уникнення та повернення будь-якої надмірної компенсації (відповідний орган повинен забезпечувати, щоб компенсація за надання ПЗЕІ*

відповідала встановленим вище умовам; у разі отримання надмірної компенсації, така компенсація повинна бути повернена, а параметри для розрахунку компенсації повинні бути оновлені на майбутнє. Для контролю за надмірною компенсацією повинні проводитись регулярні перевірки, принаймні кожні три роки протягом виконання зобов'язань).

Надавач не надав опису заходів щодо уникнення та повернення будь-якої надмірної компенсації (відсутній механізм забезпечення того, щоб компенсація за надання ПЗЕІ відповідала встановленим вище умовам (зокрема, що сума компенсації не перевищує суми, необхідної для покриття чистих витрат (чистої фінансової різниці) між понесеними при наданні ПЗЕІ витратами та сумою компенсації), а в разі отримання надмірної компенсації – повернення такої компенсації; у разі отримання надмірної компенсації параметри для розрахунку компенсації повинні бути оновлені на майбутнє. Отже, вимогу критерію не дотримано.

- (99) Враховуючи викладене, положень Рішення Європейської комісії від 20.12.2011 та Рамкового повідомлення щодо ПЗЕІ дотримано не в повному обсязі.
- (100) Повідомлена державна допомога надана на підставі Закону України «Про Держаний бюджет України на 2019 рік», бюджетної програми КПКВК 2506090 «Відшкодування витрат АТ «Укрпошта» за надання послуг, пов'язаних з виплатою та доставкою пенсій та грошової допомоги населенню», постанови Кабінету Міністрів України від 06.02.2019 № 69 «Про затвердження Порядку використання у 2019 році коштів, передбачених у державному бюджеті для відшкодування витрат акціонерному товариству «Укрпошта» за надання послуг, пов'язаних з виплатою та доставкою пенсій і грошової допомоги населенню».
- (101) Відповідно до пункту 1 розділу IV Порядок 2-рп повідомлення про нову державну допомогу подається Комітету не менше ніж за 105 календарних днів до запланованої дати набрання чинності відповідним нормативно-правовим актом або рішенням надавача, що дозволяє суб'єктам господарювання отримувати нову державну допомогу.
- (102) Датою початку надання державної допомоги є дата набрання чинності нормативно-правовим чи розпорядчим актом, на підставі якого надається державна допомога.
- (103) Отже, з урахуванням пункту 8 частини першої статті 1 Закону та пункту 1 розділу IV Порядок 2-рп, державна допомога, що була надана АТ «Укрпошта» на підставі Закону України «Про Держаний бюджет України на 2019 рік», бюджетної програми КПКВК 2506090 «Відшкодування витрат АТ «Укрпошта» за надання послуг, пов'язаних з виплатою та доставкою пенсій та грошової допомоги населенню», постанови Кабінету Міністрів України від 06.02.2019 № 69 «Про затвердження Порядку використання у 2019 році коштів, передбачених у державному бюджеті для відшкодування витрат акціонерному товариству «Укрпошта» за надання послуг, пов'язаних з виплатою та доставкою пенсій і грошової допомоги населенню», **є незаконною державною допомогою.**
- (104) Водночас, враховуючи, що АТ «Укрпошта» під час розгляду Справи було надано Порядок формування собівартості послуг, пов'язаних з виплатою і доставкою пенсій та грошової допомоги населенню, а також розрахунок розміру відшкодування витрат АТ «Укрпошта» за їх надання, а Пенсійним фондом України не було надано зазначеної інформації та відповідних доказів, що розмір компенсації для АТ «Укрпошта» є обґрунтованим, в такому випадку для приведення у відповідність надання державної допомоги АТ «Укрпошта» за надання послуг, пов'язаних з виплатою та доставкою

пенсій і грошової допомоги населенню Пенсійним фондом України має бути розроблено та затверджено нормативно-правовий або розпорядчий акт, в якому повинні бути чітко визначені:

- опис механізму компенсації та параметрів для розрахунку й перегляду компенсації за надання послуг, пов'язаних з виплатою та доставкою пенсій і грошової допомоги населенню, враховуючи, що сума компенсації не повинна перевищувати суми, необхідної для покриття чистих витрат (чистої фінансової різниці) між понесеними витратами та отриманими доходами суб'єкта господарювання при наданні вказаних послуг, з урахуванням розумного рівня прибутку;
- опис заходів щодо уникнення та повернення компенсації у випадку надання надмірної компенсації.

(105) Отже, державна допомога у формі дотації на відшкодування витрат АТ «Укрпошта» за надання послуг, пов'язаних з виплатою та доставкою пенсій і грошової допомоги населенню, що виділяється на підставі Закону України «Про Держаний бюджет України на 2019 рік», бюджетної програми КПКВК 2506090 «Відшкодування витрат АТ «Укрпошта» за надання послуг, пов'язаних з виплатою та доставкою пенсій та грошової допомоги населенню», постанови Кабінету Міністрів України від 06.02.2019 № 69 «Про затвердження Порядку використання у 2019 році коштів, передбачених у державному бюджеті для відшкодування витрат акціонерному товариству «Укрпошта» за надання послуг, пов'язаних з виплатою та доставкою пенсій і грошової допомоги населенню» на період з 22.02.2019 по 22.05.2019 у сумі 500 000 000 грн, є допустимою для конкуренції відповідно до статті 6 Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» за умови виконання Пенсійним фондом України таких зобов'язань:

1) розробити та затвердити нормативно-правовий або розпорядчий акт, в якому повинні бути чітко визначені:

- опис механізму компенсації та параметрів для розрахунку й перегляду компенсації за надання послуг, пов'язаних з виплатою та доставкою пенсій і грошової допомоги населенню, враховуючи, що сума компенсації не повинна перевищувати суми, необхідної для покриття чистих витрат (чистої фінансової різниці) між понесеними витратами та отриманими доходами суб'єкта господарювання при наданні вказаних послуг, з урахуванням розумного рівня прибутку;
- опис заходів щодо уникнення та повернення компенсації у випадку надання надмірної компенсації.

5. ЗАПЕРЕРЕЧЕННЯ НАДАВАЧА НА ПОДАННЯ ПРО ПОПЕРЕДНІ ВИСНОВКИ

(106) На подання з попередніми висновками від 02.12.2020 № 500-26.15/54-20-ДД/564-спр (далі – Подання) Пенсійний фонд України листом від 10.12.2020 № 2800-010201-5/43264 (вх. № 7-01/16466 від 11.12.2020) надав наступні зауваження:

- «У мотивувальній частині подання (позиція 91) стверджується, що існують інші поштові оператори, які могли б надавати послуги, пов'язані з виплатою та доставкою пенсій і грошової допомоги населенню, а ринок цих послуг є потенційно конкурентним. З наведеного зроблено висновок, що отримання АТ “Укрпошта” державної підтримки може покращити конкурентну позицію цього суб'єкта господарювання порівняно з іншими суб'єктами, що могли б здійснювати аналогічну господарську діяльність і які не отримують такої фінансової підтримки. Водночас, наведені у Законі України “Про захист економічної конкуренції” поняття “економічна конкуренція (конкуренція)”, “монопольне (домінуюче) становище”, “ринок товару” у системному зв'язку з іншими нормами цього Закону застосовуються щодо реальних, а не потенційно можливих

обставин. Сама лише теоретична можливість діяльності інших суб'єктів господарювання з надання послуг з виплати та доставки пенсій, ураховуючи, що така діяльність фактично не проводиться і не має для цього правових підстав, не перетворює позицію АТ «Укрпошта» на конкурентну.

...

Поняття «національний оператор поштового зв'язку (національний оператор)» у Законі України «Про поштовий зв'язок» є відмінним від поняття «оператор поштового зв'язку (оператор)», який є суб'єктом підприємницької діяльності та в установленому законодавством порядку надає послуги поштового зв'язку. Правом здійснювати діяльність, пов'язану з виплатою та доставкою пенсій, грошової допомоги, закон наділяє саме національного оператора та визначає це право як особливість його діяльності (стаття 15 Закону України «Про поштовий зв'язок»). Наведене підтверджує, що відсутність конкуренції та альтернативи на цьому ринку послуг зумовлено саме чинним законодавчим регулюванням, а наведені у поданні висновки про наявність в Україні ринку цих послуг є необґрунтованими».

(107) Таке зауваження надавача не може бути прийнято до уваги з огляду на наступне.

У статті 15 Закону України «Про поштовий зв'язок» наведено перелік виключних прав національного оператора, до якого не включено надання послуг, пов'язаних з виплатою та доставкою пенсій, грошової допомоги малозабезпеченим громадянам.

Також відповідно до статті 15 Закону України «Про поштовий зв'язок» держава забезпечує фінансову підтримку національного оператора у наданні універсальних послуг поштового зв'язку.

Відповідно до пункту 9 Правил надання поштового зв'язку, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 05.03.2009 № 270 «Про затвердження правил надання послуг поштового зв'язку», національний оператор поштового зв'язку забезпечує надання універсальних послуг поштового зв'язку на всій території України.

До універсальних послуг поштового зв'язку належать послуги з пересилання:

- поштових карток, листів, бандеролей, відправлень для сліпих – простих та рекомендованих;
 - посилок без оголошеної цінності масою до 10 кілограмів,
- та до них не відносяться послуги, пов'язані з виплатою та доставкою пенсій, грошової допомоги малозабезпеченим громадянам.

Водночас статтею 15 Закону України «Про поштовий зв'язок» встановлено, що для задоволення державних потреб національний оператор на договірних засадах може здійснювати діяльність, пов'язану з виплатою та доставкою пенсій, грошової допомоги малозабезпеченим громадянам, надавати інші послуги відповідно до законодавства України.

Отже, надання послуг, пов'язаних з виплатою та доставкою пенсій, грошової допомоги малозабезпеченим громадянам, не є виключним правом та універсальною послугою національного оператора АТ «Укрпошта» та діючим законодавством не заборонено будь-якому іншому оператору поштового зв'язку здійснювати діяльність, пов'язану з виплатою та доставкою пенсій, грошової допомоги малозабезпеченим громадянам.

Станом на 08.12.2020 в Україні згідно з Єдиним державним реєстром операторів поштового зв'язку існує 85 операторів поштового зв'язку. Відповідно, будь-який із них

потенційно може надавати державі, в особі Пенсійного фонду України, послуги, пов'язані з виплатою та доставкою пенсій, грошової допомоги малозабезпеченим громадянам.

Крім того, визначення спотворення або загрози спотворення економічної конкуренції під час розгляду справ про державну допомогу та справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції, має принципово інший підхід. Слід врахувати, що під час розгляду справ про державну допомогу немає необхідності доводити наявність реальних конкурентів на ринку та конкретного факту спотворення економічної конкуренції, оскільки наявності потенційного ризику щодо такого спотворення вже є достатньо, щоб стверджувати, що отримана державна допомога певним суб'єктом господарювання загрожує спотворенням економічної конкуренції.

Тому отримання державної допомоги, яка спрямована на відшкодування витрат АТ «Укрпошта» за надання послуг, пов'язаних з виплатою та доставкою пенсій і грошової допомоги населенню, може погіршити конкурентну позицію цього суб'єкта господарювання порівняно з іншими суб'єктами господарювання, що могли б здійснювати аналогічну господарську діяльність і які не отримують такої фінансової допомоги, та в результаті така державна допомога загрожує спотворенню економічної конкуренції.

(108) У листі від 10.12.2020 № 2800-010201-5/43264 (вх. № 7-01/16466 від 11.12.2020) Пенсійний фонд України зазначає: *«Пунктом 2 констатуючої частини подання визнається, що підтримка у формі дотації на відшкодування витрат АТ “Укрпошта” є державною допомогою, допустимою до конкуренції за умови виконання Пенсійним фондом України зобов'язань щодо розробки та затвердження нормативно-правового або розпорядчого акту щодо механізму розрахунку розміру та повернення компенсацій за надання послуг. Покладення на Пенсійний фонд України зобов'язання щодо розробки та затвердження зазначеного вище акту виходить за межі його повноважень та компетенції».*

(109) Вказане твердження Пенсійного фонду України спростовується наступним.

Згідно із пунктом 3 Положення про Пенсійний фонд України, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 23.07.2014 № 280 (далі – Положення), основними завданнями Пенсійного фонду України є:

- реалізація державної політики з питань пенсійного забезпечення та ведення обліку осіб, які підлягають загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню;
- внесення пропозицій Міністрові соціальної політики щодо забезпечення формування державної політики із зазначених питань;
- виконання інших завдань, визначених законом.

Абзацом другим пункту 10 Положення передбачено, що правління Пенсійного фонду України приймає у межах повноважень, передбачених законом, постанови, затверджує положення, інструкції та інші нормативно-правові акти Пенсійного фонду України.

Отже, розробка та затвердження нормативно-правового або розпорядчого акту щодо опису механізму компенсації та параметрів для розрахунку й перегляду компенсації за надання послуг, пов'язаних з виплатою та доставкою пенсій і грошової допомоги населенню, та опису заходів щодо уникнення та повернення компенсації у випадку надання надмірної компенсації вбачається можливим в межах виконання безпосередніх завдань Пенсійного фонду України щодо реалізації державної політики з питань

пенсійного забезпечення. Також слід врахувати, що розробка та затвердження зазначеного акту дасть можливість Пенсійному фонду України здійснювати розрахунок розміру відшкодування витрат за надання послуг, пов'язаних з виплатою та доставкою пенсій і грошової допомоги населенню, на обґрунтованому рівні та прозорим способом та допоможе уникнути надання надмірної компенсації.

(110) Таким чином, зауваження та заперечення Пенсійного фонду України до Подання спростовані.

(111) Наведені в цьому рішенні обґрунтування та висновки застосовуються виключно для цілей застосування положень Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» та не охоплюють правовідносин, що регулюються Законом України «Про захист економічної конкуренції».

Враховуючи викладене, керуючись статтею 7 Закону України «Про Антимонопольний комітет України», статтями 8 і 11 Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» та розділом IX Порядку розгляду справ про державну допомогу суб'єктам господарювання, затвердженого розпорядженням Антимонопольного комітету України від 12 квітня 2016 року № 8-рп, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 06 травня 2016 року за № 686/28816, Антимонопольний комітет України

ПОСТАНОВИВ:

1. Визнати, що підтримка у формі дотації на відшкодування витрат акціонерному товариству «Укрпошта» за надання послуг, пов'язаних з виплатою та доставкою пенсій і грошової допомоги населенню, що була виділена на підставі Закону України «Про Держаний бюджет України на 2019 рік», бюджетної програми КПКВК 2506090 «Відшкодування витрат АТ «Укрпошта» за надання послуг, пов'язаних з виплатою та доставкою пенсій та грошової допомоги населенню», постанови Кабінету Міністрів України від 06.02.2019 № 69 «Про затвердження Порядку використання у 2019 році коштів, передбачених у державному бюджеті для відшкодування витрат акціонерному товариству «Укрпошта» за надання послуг, пов'язаних з виплатою та доставкою пенсій і грошової допомоги населенню» на період з 22.02.2019 по 22.05.2019 у сумі 500 000 000 (п'ятсот мільйонів) гривень, є **державною допомогою** відповідно до Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання».

2. Визнати, що державна допомога у формі дотації на відшкодування витрат акціонерному товариству «Укрпошта» за надання послуг, пов'язаних з виплатою та доставкою пенсій і грошової допомоги населенню, що була виділена на підставі Закону України «Про Держаний бюджет України на 2019 рік», бюджетної програми КПКВК 2506090 «Відшкодування витрат АТ «Укрпошта» за надання послуг, пов'язаних з виплатою та доставкою пенсій та грошової допомоги населенню», постанови Кабінету Міністрів України від 06.02.2019 № 69 «Про затвердження Порядку використання у 2019 році коштів, передбачених у державному бюджеті для відшкодування витрат акціонерному товариству «Укрпошта» за надання послуг, пов'язаних з виплатою та доставкою пенсій і грошової допомоги населенню» на період з 22.02.2019 по 22.05.2019 у сумі 500 000 000 (п'ятсот мільйонів) гривень, є **допустимою для конкуренції** відповідно до статті 6 Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» за умови виконання Пенсійним фондом України таких зобов'язань:

1) розробити та затвердити нормативно-правовий або розпорядчий акт, в якому повинні бути чітко визначені:

- опис механізму компенсації та параметрів для розрахунку й перегляду компенсації за надання послуг, пов'язаних з виплатою та доставкою пенсій і грошової допомоги

населенню, враховуючи, що сума компенсації не повинна перевищувати суми, необхідної для покриття чистих витрат (чистої фінансової різниці) між понесеними витратами та отриманими доходами суб'єкта господарювання при наданні вказаних послуг, з урахуванням розумного рівня прибутку;

- опис заходів щодо уникнення та повернення компенсації у випадку надання надмірної компенсації.

3. Надавач державної допомоги зобов'язаний проінформувати Антимонопольний комітет України про виконання зобов'язань, викладених у пункті 2 резолютивної частини рішення, протягом року з дня прийняття рішення.

Відповідно до частини десятої статті 11 Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» Антимонопольний комітет України може відкликати прийняте ним рішення, якщо воно прийнято на підставі недостовірної інформації, що призвело до прийняття необґрунтованого рішення, та прийняти нове рішення у порядку, встановленому цією статтею.

Голова Комітету

О. ПІЩАНСЬКА